

Práva a povinnosti poskytovatelů zdravotních služeb

Práva poskytovatelů zdravotní péče

- Výčet práv poskytovatelů zdravotní péče je oproti výčtu práv pacientů výrazně chudší
- Kromě základního práva na úhradu poskytnutých zdravotních služeb se jedná hlavně o práva zabezpečující plynulý a bezpečný chod zdravotnického zařízení.

- Právo na poskytnutí pravdivých údajů
- Tzv. terapeutické privilegium - právo pozdržet informace o zdravotním stavu, pokud by tyto informace pacienta ohrozily (nutné schválení další zdravotníkem)

Právo odmítnout péči o pacienta

- Poskytovatel zdravotní péče má právo ukončit péči o pacienta, který neplní své povinnosti, tedy neposkytuje potřebnou součinnost, nedodrží stanovený léčebný postup, nebo závažným způsobem omezuje práva ostatních pacientů.
- Dále může pacienta odmítnout z organizačních důvodů, pokud má naplněnou kapacitu, pacient není pojištěncem zdravotní pojišťovny s kterou má poskytovatel smlouvu apod.
- Poskytovatel může ukončit péči o pacienta také v případě, kdy mu pacient odmítne udělit souhlas s navrhovanou léčbou

Právo odmítnou péči zdravotníkem

- Také jednotliví zdravotníci, kteří se na poskytování zdravotních služeb podílejí mají právo pacienta odmítnout ze zákonem stanovených důvodů.
- Jejich základním právem je získat od pacienta informaci o tom, zda není nosičem infekční .
- V případě že by poskytnutí zdravotní péče pacientovi mohlo způsobit přímé ohrožení života, nebo zdraví, má zdravotník právo odmítnout poskytnutí péče.
- Má také právo odmítnou pacienta, pokud by jeho ošetření bylo v rozporu s náboženským vyznáním, nebo svědomím zdravotníka – tzv. výhrada svědomí

Povinnosti poskytovatelů zdravotní péče

- Zákon klade na poskytovatele zdravotních služeb řadu povinností, zde si rozebereme ty nejdůležitější z nich

Povinnost poskytovat lékařskou péči na náležitě úrovni

- Postupovat de lege artis je základní povinností každého poskytovatele zdravotních služeb i jednotlivého zdravotníka.
- Úmluva o lidských právech a biomedicíně postup de lege artis definuje jako postup v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standarty.
- Postup de lege artis zahrnuje správnou diagnostiku, indikaci i správné provedené příslušného lékařského zákroku.
- Tyto postupy nelze jednoznačně určit, Ministerstvo zdravotnictví sice vydalo několik metodických pokynů k různým druhům léčby, tyto pokyny jsou ale pouze doporučujícího charakteru.
- Konkrétní postup de lege artis je vázán na individualitu daného případu a závisí na aktuálním vývoji a dostupnosti lékařské vědy.
- Pacient tedy nemá nárok na tu absolutně nejlepší a nejdražší péči, ale na tu nejlepší péči, kterou je lékař v daných podmínkách (převážně ekonomických) schopen poskytnout.
- Toto omezení nemůže být vázáno na úhradu léčebné péče pojišťovnou.
- Pokud existuje vhodná varianta která není hrazena z veřejného zdravotního pojištění, lékař je povinen ji pacientovi sdělit a případně mu ji poskytnout za přímou úhradu

Povinnost mlčenlivosti

- Zákon stanovuje poskytovateli i jinému zdravotníkovi, či osobě jinak se na poskytování zdravotních služeb podílející, povinnost zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se kdy v souvislosti s poskytováním péče dozvěděl
- Tato povinnost je celoživotní, tedy nezaniká ani smrtí pacienta, ani ukončením zdravotnického povolání.
- Existuje ale řada výjimek, které povinnost mlčenlivosti omezují.
- Za porušení povinnosti mlčenlivosti se nepovažuje, pokud lékař předává informace dál v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, nebo pokud k tomu pacient svolí.
- Jen pacient sám má právo určit, komu například z rodinných příslušníků mohou být informace sdělovány a v jakém rozsahu.
- Častým nešvarem bývá v zdravotnických zařízeních přílišné a často až nevhodné řešení problémů pacienta v rámci kolektivu

- Za porušení povinnosti mlčenlivosti se také nepovažuje tzv. oznamovací povinnost.
- Oznamovací povinnost bývá zpravidla spojována s trestním řízením, kdy je zdravotník povinen podávat informace, které jsou v průběhu trestního řízení nezbytné.
- Dále je každý pracovník povinen oznámit pokud pacient páchá, nebo se chystá spáchat trestný čin.
- Nesplněním této povinnosti by se sám dopustil trestného činu
- Dále se oznamovací povinnost může týkat např. ochrany veřejného zdraví

Povinnost vést zdravotnickou dokumentaci

- Zákon o zdravotních službách v ust. § 53 a následujících stanovuje poskytovateli zdravotních služeb vést zdravotnickou dokumentaci.
- Zdravotnická dokumentace může být vedena v elektronické nebo listinné podobě a měla by být vedena jednoznačně, pravdivě a průběžně.
- Obsahem by měla být identifikace pacienta a poskytovatele, veškeré informace o zdravotním stavu pacienta, které má poskytovatel k dispozici a případně další informace (rodinná anamnéza, pracovní zařazení apod).

- Výše uvedené je nezbytnou součástí zdravotnické dokumentace, neboť dokumentace by měla být podkladem pro veškeré diagnostické i léčebné postupy
- měla by sloužit také pacientovi jako rekapitulace jeho zdravotního stavu a přehled výkonů, které mu byly provedeny.
- Tento přehled výkonů slouží také pro účely zdravotní pojišťovny, která na jejich základě provádí úhradu poskytnuté zdravotní péče.
- V poslední době je kvalitně vedená dokumentace také nezbytným důkazním prostředkem při sporech vzniklých z poskytování zdravotní péče

- Nahlížení do zdravotnické dokumentace je postaveno na stejných principech jako sdělování informací o stavu pacienta.
- Kromě pacienta tedy mohou do dokumentace nahlížet osoby k tomu pacientem pověřené, zdravotníci poskytující pacientovi zdravotní péči a úřední osoby mající na tom veřejný zájem (státní zástupce v průběhu trestního řízení, posudkový lékař a pod)

- Pokud poskytovatel končí s poskytováním zdravotních služeb, nemůže nepotřebnou zdravotnickou dokumentací libovolně nakládat, či ji snad vyhodit.
- Ve lhůtě alespoň 60 dnů před ukončením činnosti, musí tuto informaci zveřejnit na veřejně přístupném místě, např. na svých internetových stránkách a zároveň na úřední desce obce v jejímž obvodu poskytuje zdravotní péči.
- Pacienti následně mají možnost požádat o předání dokumentace jimi zvolenému poskytovateli.
- Pokud pacient tuto možno nevyužije, předá poskytovatel dokumentaci pokračujícímu v poskytování zdravotní péče.
- Pokud takováto osoba není, uschová zdravotní dokumentaci u správního orgánu, který dělal poskytovateli oprávnění (zpravidla tedy krajské úřady)[Správní orgán je povinen chránit dokumentaci před jejím zničením, či zneužitím, nemá ale právo do ní nahlížet

Povinnosti související s úhradou poskytnuté péče pacientem

- Poskytovatel má povinnost informovat pacienta o ceně poskytnuté služby, pokud není hrazena z veřejného zdravotního pojištění před zahájením daného úkonu.
- Seznam pojišťovnou nehrazených úkonů (ošetření, administrativní úkony), které jsou na pracovišti poskytovány musí být volně přístupný pacientům.

Povinnosti organizačního a administrativního charakteru

- Zdravotnické zařízení musí být řádně označeno, včetně jeho kompletní identifikace, ordinačních hodin a podobně.
- V případě nepřítomnosti, nebo dočasného přerušování poskytování zdravotních služeb za sebe musí poskytovatel zajistit zástup a tuto informaci zveřejnit pacientům.

Povinnost první pomoci

- Každý zdravotník je povinen poskytnout první pomoc každému, kdo je ve vážném ohrožení života nebo zdraví.
- Neposkytnutí první pomoci je trestným činem podle ust. §150 zákona č. 40/2009. Sb. trestní zákoník

Odpovědnost zdravotníka

- Povolání zdravotnického pracovníka je spojeno s vysokou mírou odpovědnosti, neboť chybu kterou zdravotník udělá, není možné často napravit a i nepatrné pochybení může mít tragické následky.
- Důležité je si ale uvědomit, že vznik právní odpovědnost nezakládá jakákoliv chyba, kterou zdravotník učiní.

Znaky právní odpovědnosti

- musí jít o jednání nebo opomenutí protiprávní, zejména takové, které je v rozporu s povinností postupovat de lege artis
- toto jednání musí vést ke škodlivému následku , tedy porušení, nebo ohrožení zákonem stanovených hodnot
- mezi výše uvedeným jednáním a škodlivým následkem musí být příčinná souvislost, neboli kauzální nexus
- k jednání musí dojít zaviněně, ať už úmyslem nebo nedbalostí. Lékař odpovídá subjektivně, tedy nemůže být odpovědný za poruchu přístroje na který je pacient napojen, za tuto poruchu odpovídá zdravotnické zařízení.

- Jak je již zmíněno výše, postupovat de lege artis je základní povinností každého zdravotníka.
- Při posuzování vzniku odpovědnosti je zásadní, zda tuto povinnost zdravotník dodržel.
- Toto posuzování bohužel není vždy jednoznačné.
- Je bezpodmínečně nutné, aby zhodnocení postupu zda byl, nebo nebyl de lege artis provedl odborník v daném oboru a odvětví.
- V soudním řízení proto soud ustanoví znalce, lékaře v daném oboru, aby vypracoval znalecký posudek
- Při výkonu zdravotnického povolání se může zdravotníka dotýkat odpovědnost občanská, správní i trestní.

Občanská odpovědnost

- Občanskoprávní odpovědnost je vázána na vztah poskytovatel/zdravotník – pacient, kdy porušením povinnosti na straně jedné (zpravidla poskytovatel/zdravotník) vznikne škoda na straně druhé.
- Ve zdravotnickém prostředí se bude zpravidla jednat o škodu na zdraví. , ale například také škoda na vnesených a odložených věcech, např. odcizení kabátu, který pacient zanechal v čekárně.
- Zdravotníci, kteří působí jako tzv. úřední osoba (např. posudková komise), jsou odpovědní také za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ať už rozhodnutím, nesprávným úředním postupem, nebo třeba nečinností.
- Pod občanskoprávní odpovědnost spadají i nároky z porušení práva na ochranu osobnosti, např. porušení povinné mlčenlivosti

Správní odpovědnost

- Jedná se o odpovědnost poskytovatele zdravotních služeb/zdravotníka vůči orgánům státní správy při porušení předpisů v oblasti správního práva.
- Porušením těchto předpisů se osoba dopouští správního deliktu, zpravidla přestupku.
- Tato odpovědnost vzniká zpravidla porušením předpisů týkajících s požární ochrany, ochrany veřejného zdraví, životního prostředí a podobně.

Trestní odpovědnost

- Trestní odpovědnost je odpovědnost, která naplněním norem trestního práva.